

Landelijk Knooppunt
**HUWELIJKSDWANG
EN ACHTERLATING**

Position paper rondetafelgesprek huwelijksdwang en verborgen vrouwen, d.d. 17 februari 2016

Huwelijksdwang (en achterlating) is een ernstige vorm van huiselijk geweld, is strafbaar en in strijd met internationale mensenrechten en waarden als zelfbeschikking. Vanuit deze brede context adviseert en ondersteunt het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating (hierna te noemen LKHA) professionals en cliënten. Medewerkers van het LKHA zijn zich bewust van de grote loyaliteit van cliënten met hun familie en de moeilijke keuzes waarvoor zij zich gesteld zien. Door samen met hen de verschillende opties inzichtelijk te maken en hen goed te informeren over wet- en regelgeving en de betekenis ervan ontstaat beter overzicht van de keuzes die gemaakt kunnen worden en de gevolgen ervan.

Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating

Het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating is in januari 2015 gestart en organisatorisch ondergebracht bij Veilig Thuis Haaglanden. De medewerkers zijn specialist eengerelateerd geweld en er is juridische expertise beschikbaar. Medewerkers van Veilig Thuis, veiligheidshuizen, Raad voor de Kinderbescherming en overige hulpverleners kunnen er terecht voor informatie, advies en ondersteuning bij de complexe casuïstiek van huwelijksdwang en achterlating. Het LKHA deelt kennis en expertise, stimuleert samenwerking en is aanspreekpunt voor het ministerie van Buitenlandse Zaken als slachtoffers in het buitenland zijn. De specialisten van het LKHA nemen zelf de regie en uitvoering van casuïstiek ter hand om te voorkomen dat iemand tussen de wal en het schip valt en wanneer slachtoffers in het buitenland zijn. Door snel en kundig handelen kan huwelijksdwang en achterlating in het buitenland mogelijk worden voorkomen. Het LKHA werkt nauw samen met de sector Veilig Thuis, hulpverlening, de nationale politie vertegenwoordigd door het Landelijk Expertisecentrum Eengerelateerd Geweld (LECEGG), Raad voor de Kinderbescherming, gecertificeerde instellingen voor jeugdbescherming en jeugdreclassering, het ministerie van Buitenlandse Zaken, Koninklijke Marechaussee, Immigratie en Naturalisatie Dienst (IND), Openbaar Ministerie. Bij de invulling van de kennisfunctie werkt het LKHA samen met Movisie.

Huwelijksdwang, verborgen vrouwen en zelfbeschikking

Huwelijksdwang (en achterlating) is een ernstige vorm van huiselijk geweld, het is strafbaar en in strijd met internationale mensenrechten en waarden als persoonlijke ontplooiing en zelfbeschikking. Via informatiebijeenkomsten, workshops en website brengt het LKHA deze brede context voor het voetlicht bij professionals en hulpverleners. In die zin sluit onze aanpak aan op de ingezette lijn van het Actieplan Zelfbeschikking. De specialisten van het LKHA zijn zich tegelijkertijd bewust van de grote loyaliteit van cliënten met hun familie. Dwang is een geleidelijk proces en niet altijd goed zichtbaar of te duiden. Ook ouders en familie kunnen onder druk staan hun zoon of dochter met een bepaalde partner te laten trouwen. Hierdoor voelen cliënten zich vaak gedwongen om te kiezen uit twee ongewenste mogelijkheden:

- Schikken in de wens van de familie en instemmen met het gedwongen huwelijk
- Verzetten tegen de wens van de familie met bijvoorbeeld uitstoting tot gevolg.

Dit zijn moeilijke keuzes: vrije partnerkeuze, maar zonder familie of met familie maar in een huwelijk

met een niet zelfgekozen partner met alle mogelijke gevolgen van dien, zoals lichamelijke en psychische klachten. We wijzen cliënten niet alleen op hun recht op zelfbeschikking, maar begeleiden hen in de keuzes die zij maken. Bijvoorbeeld door hen te informeren over de Nederlandse wet- en regelgeving en de betekenis daarvan. In geval van huwelijksdwang informeren we cliënten dat de Nederlandse wet maar één huwelijk kent, namelijk het burgerlijk huwelijk. Dit huwelijk biedt rechten en bescherming. Bij een andere verbintenis is dit niet automatisch het geval, terwijl familie en sociale gemeenschap hen wel beschouwt als man en vrouw met een bijpassend verwachtingspatroon. Door samen met een cliënt de verschillende opties inzichtelijk te maken ontstaat beter overzicht van de keuzes die gemaakt kunnen worden en de gevolgen daarvan.

Niet alleen vrouwen, ook mannen, meerder- en minderjarigen en soms beide partners worden tot een huwelijk gedwongen. Het huwelijk, de voorbereiding en besluitvorming speelt zich niet alleen af in Nederland. De huwelijkspartner kan afkomstig zijn uit het land van herkomst van de ouders of het huwelijk vindt daar plaats. In die zin spelen de in het buitenland geldende wet- en regelgeving een rol in advisering en begeleiding. In onze internationale casuïstiek zien we dat de handelingsvrijheid van een individu soms ernstig wordt beperkt door de afhankelijkheid van een partner jegens de ander zoals bij een partnerafhankelijke verblijfsvergunning.

In casuïstiek van het LKHA zien we geen relatie tussen huwelijksdwang en verborgen vrouwen. Een mogelijke verklaring is dat het LKHA vooral betrokken is bij het voorkomen van huwelijksdwang. Wel constateren we dat slachtoffers van achterlating soms geïsoleerd hebben geleefd in Nederland.

Het LKHA en het actieplan zelfbeschikking

Bespreekbaar maken van keuzevrijheid

Zowel in advisering bij complexe casuïstiek als in onze eigen casuïstiek doorlopen de specialisten een aantal vaste stappen om inzicht te krijgen of er sprake is van een gedwongen huwelijk en wat de cliënt zelf wil (toekomstperspectief). Mede op basis van het stadium van het huwelijk kan bepaald worden of er onderhandelingsruimte is met ouders en familie. Te allen tijden is de veiligheid van de cliënt uitgangspunt voor ons handelen.

In samenwerking met het ministerie van SZW heeft het LKHA in 2015 de startbijeenkomst van de campagne 'Trouwen tegen je wil' georganiseerd voor professionals van Veilig Thuis.

Vergroten bewustzijn schending mensenrechten.

In 2015 heeft het LKHA in opdracht van het ministerie van SZW de brochure uitgebracht 'Wat zegt de wet? Wat kun je doen als professional'. Doel is om professionals, hulpverleners op hoofdlijnen te inzicht te geven in het juridisch kader bij de aanpak van huwelijksdwang en achterlating. De brochure wordt ook gebruikt bij bijeenkomsten met dialoogleiders.

Lokale agendering en facilitering

In samenwerking met MOVISIE/KIS en lokale organisaties heeft het LKHA een regiobijeenkomst over huwelijksdwang georganiseerd in Twente voor professionals van Veilig Thuis, sociaal wijkteam, lokale hulpverlening en politie. Het LKHA geeft door het hele land voorlichtingen aan medewerkers van Veilig Thuis, Veiligheidshuis en bij lokale initiatieven zoals de Roma proeftuinen en hulpverlening.

Internationaal

In gedeelte casuïstiek werkt het LKHA samen met de Forced Marriage Unit (FMU) in Londen. In 2015 hebben het ministerie van Buitenlandse Zaken en het LKHA een presentatie gehouden bij het International Partnership Board van de FMU. Daarnaast werkt het LKHA samen met NGO's en ambassades in verschillende landen.

Den Haag, 11 februari 2016

Diny Flierman, ketenmanager

Ellen van Leeuwen, specialist eengerelateerd geweld.